

บทที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัย

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ โดยผู้วิจัยใช้แหล่งข้อมูล 2 แหล่ง คือ 1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ การใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ประชากรเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2549 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานบริหารงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

2. การเลือกตัวอย่างและขนาดของตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกอำเภอที่เป็นตัวแทนเขตเศรษฐกิจในภาคต่างๆ ได้แก่ อำเภออินทร์บุรี เป็นภาคอุตสาหกรรม อำเภอประจันตคาม เป็นภาคเกษตรกรรม และอำเภอศรีมหาโพธิ เป็นกิ่งภาคเกษตรกรรมและกิ่งอุตสาหกรรม จากนั้นเลือกโรงเรียนประจำอำเภอ ซึ่งสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอละ 1 โรงเรียน และโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานบริหารคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดปราจีนบุรีจำนวน 1 โรงเรียน รวมนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวนทั้งหมด 1,592 คน

2.1 ขนาดของตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดของตัวอย่างโดยให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งหมดของโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวนทั้งสิ้น 1,592 คน

2.2 วิธีการเลือกตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างโดยให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทุกคนเป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

อำเภอ	โรงเรียน	จำนวนนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย (คน)
กบินทร์บุรี	กบินทร์บุรี	98
ประจันตคาม	ประจันตราษฎร์บำรุง	579
ศรีมหาโพธิ	ศรีมหาโพธิ	454
ศรีมหาโพธิ	มัธยมวัดใหม่กรงทอง	461
	รวม	1,592

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยเริ่มจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน จากนั้นศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถาม และดำเนินการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close-Ended Questionnaire) ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานในครัวเรือนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ส่วนที่ 3 ข้อมูลพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนของนักเรียนระดับชั้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย

จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มประชากรตัวอย่างจำนวน 50 ราย เมื่อนำแบบสอบถามไปทดสอบแล้ว ผู้วิจัยหาค่าความถี่ (Frequency) อัตราส่วนร้อย (Percentage) และได้นำแบบสอบถามมาปรับปรุง แก้ไขภาษาให้เหมาะสม โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ก่อนจะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างประชากรจริง

ผู้วิจัยติดต่อประสานงานไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานบริหารคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดปราจีนบุรี และติดต่อโรงเรียนประจำอำเภอที่ตั้งอยู่ในอำเภอกบินทร์บุรี อำเภอประจันตคาม และอำเภอศรีมหาโพธิ เพื่อขอข้อมูลจำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2549

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียน และอาจารย์ที่ปรึกษาของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรเพื่อเก็บข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปยัง

โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยให้นักเรียนเป็นผู้กรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง และผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามคืน

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 4 โรงเรียน จำนวนนักเรียนตามบัญชีเรียกชื่อทั้งหมด 1,592 คน แต่ผู้วิจัยสามารถเก็บแบบสอบถามได้ 1,130 ชุด เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างประชากรขาดเรียนในวันที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างลาพักระหว่างเรียน และลาออกซึ่งในบัญชีเรียกชื่อยังไม่ได้คัดชื่อนักเรียนออก

ผู้วิจัยตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถามแต่ละฉบับ ปรากฏว่ามีแบบสอบถามที่เรียบร้อยและสมบูรณ์จำนวน 1,106 ชุด หรือคิดเป็นร้อยละ 98.87 และผู้วิจัยนำแบบสอบถามลงรหัสเพื่อบันทึกข้อมูล ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Social Package For Social Sciences: SPSS)

ข้อจำกัดของการศึกษา

งานวิจัยนี้ขาดข้อคำถามเกี่ยวกับรายได้ของหัวหน้าครัวเรือน ผู้วิจัยถามเกี่ยวกับรายรับประจำวันของนักเรียน ซึ่งอาจจะไม่สะท้อนถึงฐานะของหัวหน้าครัวเรือนอย่างแท้จริง

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. ลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน
 - 1.1 เพศ
 - 1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 1.3 แผนการเรียน
2. ลักษณะส่วนบุคคลของหัวหน้าครัวเรือน
 - 2.1 อายุของหัวหน้าครัวเรือน
 - 2.2 รายรับประจำวันของนักเรียน
 - 2.3 ผู้ที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย
 - 2.4 สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน
 - 2.5 การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน
 - 2.6 อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน
 - 2.7 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

3. ลักษณะอื่นๆ

- 3.1 กิจกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนที่โรงเรียนจัด
- 3.2 การมีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน
- 3.3 ความบ่อยครั้งในการรับข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน

ตัวแปรตาม คือ ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดปราจีนบุรี

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2549 สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสังกัดสำนักงานบริหารงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนซึ่งเป็นคะแนนเฉลี่ยในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2548 ที่ผ่านมา
3. แผนการเรียน หมายถึง สายการเรียนที่นักเรียนเลือกเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
4. อายุของหัวหน้าครัวเรือน หมายถึง อายุเต็มนับถึงวันเกิดครั้งสุดท้ายของหัวหน้าครัวเรือน
5. รายรับประจำวันของนักเรียน หมายถึง จำนวนเงินที่ได้รับจากหัวหน้าครัวเรือนในแต่ละวัน
6. ผู้ที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนที่นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน
7. สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน หมายถึง สถานภาพการแต่งงานของหัวหน้าครัวเรือน
8. การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน หมายถึง การศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน
9. อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน หมายถึง ชนิดของงานที่หัวหน้าครัวเรือนทำ
10. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน หมายถึง จำนวนสมาชิกในบ้านของนักเรียนที่อาศัยอยู่เป็นประจำ
11. กิจกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนที่โรงเรียนจัด หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียน

12. การมีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน หมายถึง ระดับความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

13. ความบ่อยครั้งในการรับข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน หมายถึง ความถี่หรือจำนวนครั้งที่นักเรียนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน

14. พฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนเกี่ยวกับอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนเพื่อให้มีสุขภาพอนามัยที่ดี

การวัดตัวแปร

ตัวแปรอิสระในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งเป็นลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแผนการเรียน ลักษณะส่วนบุคคลของหัวหน้าครัวเรือน ได้แก่ อายุของหัวหน้าครัวเรือน รายรับประจำวันของนักเรียน ผู้ที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และลักษณะอื่นๆ ได้แก่ กิจกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนที่โรงเรียนจัด การมีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน และความบ่อยครั้งในการรับข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน

1. เพศ ได้จากข้อคำถาม 101 “เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม” ใช้มาตรวัดระดับนามมาตรา (Nominal scale) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- ชาย
- หญิง

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งเป็นคะแนนเฉลี่ยในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2548 ที่ผ่านมาจากข้อคำถาม 114 “ในปีการศึกษา 2548 ภาคการศึกษาปลายที่ผ่านมา นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยสะสมเท่าใด” ใช้มาตรวัดระดับอันดับ (Ordinal scale) ดังนี้

- 0.00 - 0.99
- 1.00 - 1.99
- 2.00 - 2.99
- 3.00 - 4.00

3. แผนการเรียน หมายถึง สายการเรียนที่นักเรียนเลือกเรียน ได้จากข้อคำถาม 113 "ปัจจุบันนักเรียนเรียนในแผนการเรียนใด" ใช้มาตราวัดระดับนามมาตรา (Nominal scale) ดังนี้

- สายวิทย์ - คณิต
- สายศิลป์ - คำนวณ
- สายศิลป์ - ภาษา
- สายศิลป์ - สังคม

ลักษณะส่วนบุคคลของหัวหน้าครัวเรือน

4. อายุของหัวหน้าครัวเรือน หมายถึง อายุเต็มนับถึงวันเกิดครั้งสุดท้ายของหัวหน้าครัวเรือน ได้จากข้อคำถาม 108 "ปัจจุบันหัวหน้าครัวเรือนอายุเท่าไร" ใช้มาตราวัดระดับอัตราส่วน (Ratio scale) ดังนี้

- อายุ.....ปี

เมื่อพิจารณาจากการกระจายความถี่ของอายุหัวหน้าครัวเรือน สามารถนำมาจัดกลุ่มเป็นระดับการวัดแบบอันดับ (Ordinal scale) ดังนี้

- อายุต่ำกว่า 40 ปี
- อายุ 40 - 49 ปี
- อายุ 50 ปีขึ้นไป

5. รายรับประจำวันของนักเรียน หมายถึง จำนวนเงินที่ได้รับจากหัวหน้าครัวเรือนในแต่ละวันได้จากข้อคำถาม 116 "นักเรียนได้รับเงินมาโรงเรียนวันละเท่าใด" ใช้มาตราวัดอัตราส่วน (Ratio scale) ดังนี้

- นักเรียนได้รับเงินวันละ.....บาท

อนึ่ง หากนักเรียนได้รายรับประจำวันจากหัวหน้าครัวเรือนมาก คาดได้ว่าหัวหน้าครัวเรือนมีสถานะทางเศรษฐกิจสูง นักเรียนที่ได้รายรับประจำวันจากหัวหน้าครัวเรือนน้อย คาดได้ว่าหัวหน้าครัวเรือนมีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำ เมื่อพิจารณาจากการกระจายความถี่ของรายรับประจำวันของนักเรียน สามารถจัดกลุ่มเป็นระดับการวัดแบบอันดับ (Ordinal scale) ได้ดังนี้

- รายรับประจำวันต่ำกว่า 30 บาท
- รายรับประจำวัน 30 - 40 บาท
- รายรับประจำวันตั้งแต่ 41 บาทขึ้นไป

6. ผู้ที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย หมายถึง บุคคลที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ได้จากข้อคำถาม 106 "นักเรียนอาศัยอยู่กับใคร" ใช้มาตราวัดระดับนามมาตรา (Nominal scale) ดังนี้

- อยู่กับพ่อและแม่
- อยู่กับพ่อเท่านั้น
- อยู่กับแม่เท่านั้น
- อยู่กับญาติ
- อยู่กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติ
- อยู่คนเดียว

7. สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน หมายถึง สถานภาพการแต่งงานของหัวหน้าครัวเรือน ได้จากข้อคำถาม 109 "หัวหน้าครัวเรือนของนักเรียนมีสถานภาพสมรสใด" ใช้มาตราวัดระดับนามมาตรา (Nominal scale) ดังนี้

- โสด
- สมรส
- หม้าย / หย่า / แยก

8. การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน หมายถึง การศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน ได้จากข้อคำถาม 110 "หัวหน้าครัวเรือนของนักเรียนจบการศึกษาสูงสุดระดับใด" ใช้มาตราวัดอันดับ (Ordinal scale) ดังนี้

- ไม่ได้เรียน
- ประถมศึกษา
- มัธยมศึกษาตอนต้น
- มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.
- อนุปริญญา / ปวส.
- ปริญญาตรี / สูงกว่าปริญญาตรี

9. อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน หมายถึง ชนิดของงานที่หัวหน้าครัวเรือนทำได้จากข้อคำถาม 111 "ในรอบปี 2548 ที่ผ่านมา หัวหน้าครัวเรือนของนักเรียนประกอบอาชีพใด" ใช้มาตราวัดนามมาตรา (Nominal scale) ดังนี้

- ไม่ได้ประกอบอาชีพ
- เกษตรกรรม
- รับจ้างทั่วไป
- รับจ้าง (โรงงานอุตสาหกรรม)
- แพทย์ / พยาบาล / เจ้าหน้าที่สาธารณสุข
- ข้าราชการ
- รัฐวิสาหกิจ

- พนักงานบริษัทเอกชน
- ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว

10. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน หมายถึง จำนวนสมาชิกในบ้านของนักเรียนที่อาศัยอยู่เป็นประจำ ได้จากข้อคำถาม 115 "ในบ้านของนักเรียนมีคนอาศัยอยู่ด้วยกันทั้งหมดกี่คน" ใช้มาตราวัดอัตราส่วน (Ratio scale) โดยแบ่งกลุ่มได้ดังนี้

- ในบ้านของนักเรียนมีคนอาศัยอยู่ด้วยกันทั้งหมด.....คน

เมื่อพิจารณาจากการกระจายความถี่ของจำนวนสมาชิกในครัวเรือน สามารถนำมาจัดกลุ่มเป็นระดับการวัดแบบอันดับ (Ordinal scale) ดังนี้

- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1 - 4 คน
(จำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อย)
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป
(จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมาก)

ลักษณะอื่นๆ

11. กิจกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนที่โรงเรียนจัด หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียน ได้จากข้อคำถาม 123 "ในรอบปี 2548 ที่ผ่านมา โรงเรียนของนักเรียนมีการจัดกิจกรรมใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยหรือการปฏิบัติตนเพื่อให้มีสุขภาพดี" ใช้มาตราวัดนามมาตรา (Nominal scale) ดังนี้

- จัดนิทรรศการ / ป้ายนิเทศ
- เชิญวิทยากรอบรมให้ความรู้
- โครงการ / โครงการงาน / ชมรม
- ไม่มีการจัดกิจกรรม

12. การมีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน หมายถึง ระดับความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้จากข้อคำถาม 124 "นักเรียนคิดว่าตนเองมีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยหรือการปฏิบัติตนเพื่อให้มีสุขภาพอนามัยดีในระดับใด" ใช้มาตราวัดระดับจัดอันดับ (Ordinal scale) ได้แก่

- มาก
- ค่อนข้างมาก
- ปานกลาง
- น้อย

- น้อยมาก

13. ความบ่อยครั้งในการรับข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน หมายถึง ความถี่หรือจำนวนครั้งที่นักเรียนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ได้จากข้อคำถาม 119 “ในรอบปี 2548 ที่ผ่านมา นักเรียนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยหรือการปฏิบัติตัว เพื่อให้มีสุขภาพอนามัยดี บ่อยครั้งเพียงใด” ใช้มาตราวัดนามมาตรา (Nominal scale) ดังนี้

- ทุกวันหรือเกือบทุกวัน
- สัปดาห์ละครั้ง
- สองสัปดาห์ต่อครั้ง
- เดือนละครั้ง
- ไม่เคยได้รับ

ตัวแปรตาม

ตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน หมายถึง คะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตนของนักเรียนเกี่ยวกับอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน เพื่อให้มีสุขภาพที่ดีปราศจากโรค ได้จากข้อคำถามจากข้อคำถาม 4 ส่วน รวมทั้งหมด 16 ข้อ ได้แก่ ข้อ 301 - 304 เกี่ยวกับน้ำดื่มและน้ำใช้ ข้อ 305 - 308 เกี่ยวกับอาหาร ข้อ 309 - 312 เกี่ยวกับการกำจัดของเสีย และข้อ 313 - 316 เกี่ยวกับสุขภาพสิ่งแวดล้อม มีการให้คะแนนแต่ละข้อคำถาม ดังนี้

	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
- ปฏิบัติเป็นประจำ	คะแนนเท่ากับ 3 คะแนน	คะแนนเท่ากับ 0 คะแนน
- ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	คะแนนเท่ากับ 2 คะแนน	คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน
- ปฏิบัตินานๆครั้ง	คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน	คะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
- ไม่เคยปฏิบัติเลย	คะแนนเท่ากับ 0 คะแนน	คะแนนเท่ากับ 3 คะแนน

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยสถิติร้อยละ ในการแสดงข้อมูลพื้นฐานต่างๆ เสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง สำหรับตัวแปรระดับจัดช่วงจะนำเสนอข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดในรูปตารางประกอบความเรียง

2. ใช้ค่าเฉลี่ย (Means) ศึกษาค่าเฉลี่ยรวมของพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน โดยผู้วิจัยวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระดับ 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน ลักษณะส่วนบุคคลของหัวหน้าครัวเรือน และลักษณะอื่นๆ ส่วนตัวแปรตามคือ ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน โดยตรวจสอบความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

3. เสนอตารางค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Correlation coefficient) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ กับค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน ลักษณะส่วนบุคคลของหัวหน้าครัวเรือน และลักษณะอื่นๆ กับค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน โดยใช้วิธีวิเคราะห์การจำแนกหมู่ (Multiple Classification Analysis หรือ MCA) เพื่อพิจารณาความแตกต่างของหน่วยวิเคราะห์แต่ละกลุ่มย่อยของตัวแปรอิสระว่า มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนของนักเรียน ในกลุ่มย่อยของตัวแปรแต่ละตัว

ลักษณะทั่วไปของข้อมูล

การศึกษาพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดปราจีนบุรี ได้แบ่งตัวแปรอิสระเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. ลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน 2. ลักษณะส่วนบุคคลของหัวหน้าครัวเรือน 3. ลักษณะอื่นๆ โดยลักษณะทั่วไปตามตัวแปรต่างๆ ข้างต้น มีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน

ตัวแปรที่แสดงถึงลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแผนการเรียน ตามผลการศึกษาดังนี้ (ตารางที่ 1)

1.1 เพศ

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นตัวอย่างประชากร ในการศึกษาครั้งนี้มีสัดส่วนเป็นหญิงเกือบถึง 2 เท่าตัวของนักเรียนเพศชาย (ร้อยละ 64.3 เปรียบเทียบกับร้อยละ 35.7)

1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 56.6) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 2.00 - 2.99 ขณะที่มึนักเรียนเป็นส่วนน้อย (ร้อยละ 0.4) ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 0.00 - 0.99

1.3 แผนการเรียน

นักเรียนที่เรียนแผนการเรียนสายวิทย์ - คณิต มีจำนวนเกือบสามเท่าของนักเรียนที่เรียนแผนการเรียนสายศิลป์ - ภาษา (ร้อยละ 62.6 เปรียบเทียบกับร้อยละ 23.1)

ตารางที่ 1 ร้อยละของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน

ลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน	ร้อยละ	จำนวน (คน)
เพศ		
ชาย	35.7	395
หญิง	64.3	711
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
0.00 - 0.99	0.4	4
1.00 - 1.99	9.5	105
2.00 - 2.99	56.6	626
3.00 - 4.00	33.5	371
แผนการเรียน		
วิทย์ - คณิต	62.6	692
ศิลป์ - คำนวณ	12.1	134
ศิลป์ - ภาษา	23.1	256
ศิลป์ - สังคม	2.2	24
รวม	100.0	1106

2. ลักษณะส่วนบุคคลของหัวหน้าครัวเรือน

ตัวแปรที่แสดงถึงลักษณะส่วนบุคคลของหัวหน้าครัวเรือน ได้แก่ อายุของหัวหน้าครัวเรือน รายรับประจำวันของนักเรียน ผู้ที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้ (ตารางที่ 2)

2.1 อายุของหัวหน้าครัวเรือน

หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุมากที่สุดคือ 83 ปี ขณะที่หัวหน้าครัวเรือนอายุน้อยที่สุดคือ 21 ปี โดยหัวหน้าครัวเรือนมีอายุเฉลี่ย 45.7 ปี

2.2 รายรับประจำวันของนักเรียน

นักเรียนได้รายรับประจำวันเฉลี่ยวันละ 40.0 บาท โดยนักเรียนได้รายรับประจำวันมากที่สุด คือ 100 บาท และได้รายรับประจำวันน้อยที่สุด คือ 10 บาท

2.3 ผู้ที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย

นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรอาศัยอยู่กับพ่อและแม่มากที่สุด (ร้อยละ 71.8) ขณะที่นักเรียนอาศัยอยู่กับพ่อเท่านั้นหรือแม่เท่านั้น ปรากฏว่ามีสัดส่วนค่อนข้างแตกต่างกันมาก (ร้อยละ 2.9 เปรียบเทียบกับร้อยละ 12.4)

2.4 สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84.4) มีหัวหน้าครัวเรือนที่สมรส รองลงมาคือ หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นโสด (ร้อยละ 13.7) และหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นหม้าย / หย่า / แยก (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ

2.5 การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน

ประมาณร้อยละ 60.1 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่หัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาคือ นักเรียนที่หัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีสัดส่วนไม่แตกต่างกันมากเมื่อเทียบกับนักเรียนที่หัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือปวช. (ร้อยละ 15.6 เปรียบเทียบกับร้อยละ 14.0) มีเพียงร้อยละ 1.5 เท่านั้น ที่หัวหน้าครัวเรือนไม่ได้เรียนหนังสือ

2.6 อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน

เมื่อจำแนกนักเรียนตามอาชีพของหัวหน้าครัวเรือน พบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 32.8) ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รองลงมาคือ หัวหน้าครัวเรือนประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 20.3) และหัวหน้าครัวเรือนประกอบอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 18.3) ตามลำดับ

2.7 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างประชากรอาศัยในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 5 คน โดยครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุดคือ 17 คน และน้อยที่สุดคือ 1 คน

ตารางที่ 2 ร้อยละของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล
ของหัวหน้าครัวเรือน

ลักษณะส่วนบุคคลของหัวหน้าครัวเรือน	ร้อยละ	จำนวน (คน)
อายุของหัวหน้าครัวเรือน		
อายุต่ำกว่า 40 ปี	27.4	303
อายุระหว่าง 40 - 49 ปี	47.1	521
อายุ 50 ปีขึ้นไป	25.5	282
อายุน้อยสุด (ปี)	21	
อายุมากที่สุด (ปี)	83	
อายุเฉลี่ย (ปี)	45.7	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	8.3	
รวม	100.0	1106
รายรับประจำวันของนักเรียน		
ต่ำกว่า 30 บาท	35.3	390
30 - 40 บาท	34.1	377
41 บาทขึ้นไป	30.4	336
รายรับประจำวันน้อยสุด (บาท)	10	
รายรับประจำวันมากที่สุด (บาท)	100	
รายรับประจำวันเฉลี่ย (บาท)	40.04	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	13.9	
รวม	99.7	1103
ผู้ที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย		
อยู่กับพ่อและแม่เท่านั้น	71.8	794
อยู่กับพ่อเท่านั้น	2.9	32
อยู่กับแม่เท่านั้น	12.4	137
อยู่กับญาติ	12.3	136
อยู่กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติ	0.6	7

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคลของหัวหน้าครัวเรือน	ร้อยละ	จำนวน (คน)
สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน		
สมรส	84.4	934
หม้าย / หย่า / แยก	13.7	151
โสด	1.9	21
การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน		
ไม่ได้เรียน	1.5	17
ประถมศึกษา	60.1	665
มัธยมศึกษาตอนต้น	15.6	172
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	14.0	155
อนุปริญญา / ปวส.	3.3	36
ปริญญาตรี / สูงกว่าปริญญาตรี	5.5	61
อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	2.3	25
เกษตรกรรม	20.3	225
รับจ้างทั่วไป	32.8	363
รับจ้าง (โรงงานอุตสาหกรรม)	15.8	175
แพทย์ / พยาบาล / เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	0.3	3
ข้าราชการ	7.0	77
รัฐวิสาหกิจ	0.5	6
พนักงานบริษัทเอกชน	2.7	30
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	18.3	202
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
น้อย (1 - 4 คน)	52.5	581
มาก (5 คนขึ้นไป)	47.5	525
น้อยสุด (คน)	1	
มากที่สุด (คน)	17	
จำนวนเฉลี่ย (คน)	5	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.5	
รวม	100.0	1106

3. ลักษณะอื่นๆ

ลักษณะอื่นๆ คือ ปัจจัยกระตุ้นภายนอกอันก่อให้เกิดพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนที่ถูกสุกษลักษณะประกอบด้วย กิจกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนที่โรงเรียนจัด การมีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน และความบ่อยครั้งในการรับข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน รายละเอียดมีดังนี้ (ตารางที่ 3)

3.1 กิจกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนที่โรงเรียนจัด

ประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.7) ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรจัดกิจกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน โดยจัดนิทรรศการหรือป้ายนิเทศมากที่สุด รองลงมาคือ จัดทำโครงการ โครงการ หรือตั้งชมรม (ร้อยละ 22.3) เชิญวิทยากรมาอบรมให้ความรู้ (ร้อยละ 18.6) ตามลำดับ

3.2 การมีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 62.6) มีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนมากมีเป็นส่วนน้อย (ร้อยละ 7.3)

3.3 ความบ่อยครั้งในการรับข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน

เมื่อจำแนกตามความบ่อยครั้งในการรับข่าวสาร พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 31.7) รับข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนสัปดาห์ละครั้ง และมีนักเรียนเป็นส่วนน้อย (ร้อยละ 9.2) ที่ไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน

ตารางที่ 3 ร้อยละของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามลักษณะอื่นๆ

ลักษณะอื่นๆ	ร้อยละ	จำนวน (คน)
กิจกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมใน		
ครัวเรือนที่โรงเรียนจัด		
จัดนิทรรศการ / ป้ายนิเทศ	50.7	561
เชิญวิทยากรอบรมให้ความรู้	18.6	206
โครงการ / โครงการงาน / ชมรม	22.3	247
ไม่มีการจัดกิจกรรม	8.3	92
การมีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมใน		
ครัวเรือน		
มาก	7.3	81
ค่อนข้างมาก	27.8	307
ปานกลาง	62.6	692
น้อย	2.2	24
น้อยมาก	0.2	2
ความบ่อยครั้งในการรับข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรม		
อนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน		
ทุกวันหรือเกือบทุกวัน	26.8	296
สัปดาห์ละครั้ง	31.7	351
สองสัปดาห์ต่อครั้ง	9.9	109
เดือนละครั้ง	22.4	248
ไม่เคยได้รับ	9.2	102
รวม	100.0	1106

ข้อมูลพื้นฐานในครัวเรือนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

การนำเสนอข้อมูลส่วนนี้ เป็นการพรรณนาข้อมูลพื้นฐานในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลต่างๆ ดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 4)

1. ลักษณะครัวเรือน

นักเรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 89.2) อาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยวที่มีบริเวณ ซึ่งใช้กระเบื้องเป็นวัสดุผนังหลังคามากที่สุด (ร้อยละ 57.1)

2. แหล่งน้ำดื่มและแหล่งน้ำใช้

กลุ่มตัวอย่างใช้น้ำดื่มจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น น้ำฝน น้ำป่อมากที่สุด (ร้อยละ 38.5) ขณะที่แหล่งน้ำใช้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 64.0) มีสัดส่วนการใช้น้ำจากแหล่งน้ำประปา สาธารณะมากที่สุด

3. สถานที่ประกอบอาหาร

ครัวเรือนของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.3) มีสถานที่ประกอบอาหารที่แยกเป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ

4. ส้วม

ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.5) ใช้ส้วมซึม ซึ่งจัดถังน้ำที่ใช้ราดส้วม แยกกับถังน้ำหรือโถ่งที่ใช้อาบน้ำ (ร้อยละ 96.2) โดยมีกลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 57.7) ที่ใช้ปูนเป็นพื้นห้องน้ำ

5. การกำจัดขยะ

มีกลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 59.8) ที่ใช้ถังขยะที่มีฝาปิด และกำจัดขยะโดยวิธีการเผามากที่สุด (ร้อยละ 51.7)

6. การกำจัดน้ำเสีย

ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 53.6) ที่กำจัดน้ำเสียลงท่อระบายน้ำ ขณะที่เกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ 45.5) กำจัดน้ำเสียโดยราดทิ้งตามบริเวณบ้าน ซึ่งถืออยู่ในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง เนื่องจากพฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนถึงการมีสุขอนามัยที่ไม่ดี

7. สภาพท่อระบายน้ำ

สภาพท่อระบายของครัวเรือนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81.6) ระบายน้ำได้ดี ไม่มีการอุดตัน

ตารางที่ 4 ร้อยละของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน
ในครัวเรือน

ข้อมูลพื้นฐานในครัวเรือน	ร้อยละ	จำนวน (คน)
ลักษณะครัวเรือน		
กระท่อม	1.2	13
ห้องแถวไม้	3.0	33
ทาวน์เฮ้าส์	2.6	29
ตึกแถว / อาคารพาณิชย์	4.0	44
บ้านเดี่ยวมีบริเวณ	89.2	987
วัสดุผนังหลังคาบ้าน		
แฝก / จาก	0.5	6
สังกะสี	42.4	469
กระเบื้อง	57.1	631
แหล่งน้ำดื่ม		
ประปาสาธารณะ	27.3	302
น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น น้ำฝน น้ำบ่อ	38.5	426
น้ำดื่มบรรจุขวด	34.2	378
แหล่งน้ำใช้		
ประปาสาธารณะ	64.0	708
น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น น้ำฝน น้ำบ่อ	36.0	398
ลักษณะของสถานที่ประกอบอาหาร		
แยกเป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ	83.3	921
ไม่ได้แยกเป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ	16.7	185
ส้วม		
ส้วมซึม	80.5	890
ส้วมชักโครก	19.5	216
การจัดถังน้ำที่ใช้ราดส้วมแยกกับถังน้ำหรือโถ่งที่ใช้ อาบน้ำ		
ไม่ได้จัดแยก	3.8	42
จัดแยก	96.2	1064

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานในครัวเรือน	ร้อยละ	จำนวน (คน)
พื้นที่ห้องน้ำ		
พื้นที่ปูน	57.7	638
พื้นที่กระเบื้อง	41.0	453
พื้นไม้	1.5	14
การกำจัดขยะ		
ถังขยะมีฝาปิด	59.8	661
ถังขยะไม่มีฝาปิด	40.2	445
วิธีการกำจัดขยะมูลฝอย		
กองทิ้งไว้บนพื้นดิน	2.4	26
นำไปฝังดิน	4.2	47
นำไปเผา	51.7	572
นำไปเลี้ยงสัตว์	0.7	8
มีผู้นำไปกำจัด / รถของเทศบาล / รถของ อ.บ.ต. มาเก็บ	39.8	440
การกำจัดน้ำเสีย		
ราดทิ้งตามบริเวณบ้าน	45.5	503
ลงท่อระบายน้ำ	53.6	593
รดน้ำต้นไม้	0.9	10
สภาพของท่อระบายน้ำ		
มีน้ำขังอยู่บริเวณบ้าน	18.4	204
ระบายน้ำได้ดี ไม่มีการอุดตัน	81.6	902
รวม	100.0	1106

อนึ่ง ในเรื่องของการเลี้ยงสัตว์ (ตารางที่ 5) พบว่า เกือบประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ 49.2) ที่เลี้ยงสัตว์ โดยจะเลี้ยงไว้ในเล้าหรือคอก นอกบริเวณบ้านมากที่สุด (ร้อยละ 19.9) และมีวิธีการกำจัดมูลสัตว์โดยการนำไปทำปุ๋ย (ร้อยละ 23.2)

ตารางที่ 5 ร้อยละของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามการเลี้ยงสัตว์
ในครัวเรือน

ข้อมูลพื้นฐานในครัวเรือน	ร้อยละ	จำนวน (คน)
เลี้ยงสัตว์		
ไม่ได้เลี้ยง	50.8	562
เลี้ยง	49.2	544
สถานที่เลี้ยงสัตว์		
ในเล้าหรือคอกใต้ถุนบ้าน	7.7	42
ในเล้าหรือคอกภายในบริเวณบ้าน	22.4	122
ในเล้าหรือคอกนอกบริเวณบ้าน	40.5	220
ปล่อยเลี้ยงตามธรรมชาติ	29.4	160
วิธีการจัดมูลสัตว์		
ทิ้งไว้ในคอกเฉยๆ	22.8	124
ใช้น้ำฉีดล้างทุกวัน	13.2	72
กวาดรวมแล้วนำไปทำปุ๋ย	47.3	257
กวาดรวมแล้วนำไปทิ้ง	16.7	91
รวม	100.0	544

ลักษณะของพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย

การศึกษาลักษณะพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดปราจีนบุรี เมื่อพิจารณาในรายละเอียดถึงผลการศึกษา (ตารางที่ 6) พบว่า พฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ที่นักเรียนส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 ปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ ภาคน้ำหลังจากใช้ส้วม (ร้อยละ 94.8) รองลงมาคือ ล้างมือหลังจากปัสสาวะหรืออุจจาระ (ร้อยละ 90.7) เก็บน้ำดื่มในภาชนะที่มีฝาปิด (ร้อยละ 88.9) กวาดบ้าน/ถูบ้าน (ร้อยละ 82.8) ตามลำดับ

เป็นที่น่าสังเกตว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการใช้ขันน้ำที่ใช้อาบน้ำ ร่วมกับขันที่ใช้ราดส้วมอยู่ในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง (ร้อยละ 77.8) ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนถึงการมีสุขอนามัยที่ไม่ถูกต้อง

ขณะที่น้ำที่ใช้ดื่มในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างไม่เคยผ่านการต้ม กลั่น กรอง มีสัดส่วนถึงร้อยละ 16.3 การปฏิบัติเช่นนี้อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของตนเอง และสมาชิกในครัวเรือนได้

ตารางที่ 6 ร้อยละของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามความบ่อยครั้งของการปฏิบัติเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน

พฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน	พฤติกรรม			
	ปฏิบัติ ประจำ ร้อยละ (จำนวน)	ปฏิบัติ บางครั้ง ร้อยละ (จำนวน)	ปฏิบัติ นาน ๆ ครั้ง ร้อยละ (จำนวน)	ไม่เคย ปฏิบัติเลย ร้อยละ (จำนวน)
1. เก็บน้ำดื่มในภาชนะที่มีฝาปิด	88.9 (983)	8.8 (97)	1.1 (12)	1.3 (14)
2. น้ำที่ใช้ดื่มในบ้านผ่านการต้ม กลั่น กรอง	40.5 (448)	30.9 (342)	12.3 (136)	16.3 (180)
3. เมื่อต้มน้ำเสร็จแล้วล้างภาชนะใส่น้ำดื่มทันที	24.3 (269)	56.3 (623)	14.5 (160)	4.9 (54)
4. ทำความสะอาดโอ่ง อ่าง หรือภาชนะใส่น้ำดื่ม	45.8 (506)	36.6 (405)	15.6 (173)	2.0 (22)
5. ล้างผลไม้ก่อนรับประทาน	69.0 (763)	27.3 (302)	3.1 (34)	0.6 (7)
6. ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร	35.6 (394)	57.0 (630)	6.7 (74)	0.7 (8)
7. ใช้ช้อนกลางในการรับประทานอาหาร	22.1 (244)	54.9 (607)	14.4 (159)	8.7 (96)
8. ใช้ช้อน / ช้อนส้อม / ตะเกียบในการ รับประทานอาหาร	59.3 (656)	29.0 (321)	8.1 (90)	3.5 (39)
9. ใช้ขันน้ำที่ใช้อาบน้ำร่วมกับขันน้ำที่ใช้ราดส้วม	77.8 (861)	5.7 (63)	6.0 (66)	10.5 (116)
10. ราดน้ำหลังจากใช้ส้วม	94.8 (1048)	2.9 (32)	1.1 (12)	1.3 (14)
11. ล้างมือหลังจากปัสสาวะหรืออุจจาระ	90.7 (1003)	8.0 (88)	0.7 (8)	0.6 (7)
12. ทิ้งขยะลงถังขยะ	76.2 (843)	22.2 (245)	1.1 (12)	0.5 (6)
13. กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุง	31.5 (349)	54.3 (601)	12.7 (140)	1.4 (16)
14. จัดสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ภายในที่พักอาศัย ให้เป็นระเบียบ	58.9 (651)	36.4 (403)	4.4 (49)	0.3 (3)
15. เปิดหน้าต่างภายในที่พักอาศัยเพื่อให้อากาศ ถ่ายเทได้สะดวก	79.5 (879)	16.8 (186)	2.1 (23)	1.6 (18)
16. กวาดบ้าน / ถูบ้าน	82.8 (916)	15.8 (175)	1.3 (14)	0.1 (1)

อนึ่ง จากข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ผู้วิจัยพบว่า บางข้อคำถามเป็นสิ่งที่ถือปฏิบัติโดยทั่วไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ตัดข้อคำถามออกจากการวิเคราะห์ดังกล่าว ได้แก่ ข้อที่ 2 "น้ำที่ใช้ดื่มในบ้านผ่านการต้ม กลั่น กรอง" ข้อที่ 8 "ใช้ช้อน / ช้อนล่อม / ตะเกียบในการรับประทานอาหาร" ข้อที่ 15 "เปิดหน้าต่างภายในที่พักอาศัย" ข้อที่ 16 "กวาดบ้าน / ถูบ้าน"

ดังนั้น เมื่อนำคะแนนการปฏิบัติตนของนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนมาหาค่าเฉลี่ย (ตารางที่ 7) ผลปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนของนักเรียน คือ 26.83 คะแนน โดยนักเรียนที่ได้คะแนนต่ำสุด คือ 10 คะแนน และคะแนนสูงสุด คือ 33 คะแนน

ตารางที่ 7 คะแนนพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

คะแนนพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	คะแนน
คะแนนต่ำสุด	10
คะแนนสูงสุด	33
ค่าเฉลี่ย	26.83
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	3.37